

інститутів, а також дозволяє теоретично обґрунтувати новий напрям наукових досліджень.

Застосування неоінституціоналізму в бухгалтерському обліку дозволяє розширити межі загальної інституційної парадигми обліку до рівня конкретного підприємства, дозволяє відійти від неокласичної традиції бухгалтерських наукових досліджень, що не можуть пояснити особливості поведінки бухгалтерів та їх взаємодії з менеджерами та власниками підприємства під час реалізації облікової політики підприємства.

Бухгалтерська неоінституційна теорія дозволяє актуалізувати застосування кібернетичного підходу в бухгалтерському обліку, коли бухгалтерський облік вважається кібернетичною системою. Виходячи із неповноти інформації, на основі якої реалізуються професійні судження бухгалтера, як базисного положення неоінституціоналізму, та здійснення ними опортуністичної поведінки, виникає явище інформаційної асиметрії облікової інформації. Вирішення проблеми асиметричності облікової інформації виступає теоретичною основою для обґрунтування необхідності рівня втручання держави в процес регулювання національної системи бухгалтерського обліку (варіанти інтерналізації зовнішніх ефектів).

Список використаної літератури

1. Голов С.Ф. Роль економічних теорій у подальшому розвитку бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит. 2013. № 8. С. 3-9.
2. Жук В.М. Інституціональна теорія бухгалтерського обліку: відповідь на виклики сучасності // Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 8-9. С. 14-23.

Калюжна Ірина
магістрантка

Овчарик Зоряна
к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Розрахунки – одне з найбільш масових явищ у господарському житті будь-якого підприємства. У процесі господарської діяльності підприємство вступає в розрахункові відносини з іншими підприємствами, організаціями, установами, бюджетом, профспілкою, працівниками, фізичними особами. Ці взаємовідносини ґрунтуються на використанні грошей у їх функціях – коштів обігу і платежу. При цьому підприємство водночас є постачальником для одних і покупцем для інших. Саме для нормального функціонування всіх ланок господарства необхідно мати достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, зокрема про дебіторську та кредиторську заборгованість.

Надання економічним суб'єктам повної господарської самостійності у виборі ринків збуту продукції, постачальників і підрядників, у пошуку джерел

фінансування змушує особливу увагу приділяти розрахункам з різними контрагентами. Облік дебіторської та кредиторської заборгованості є одним з найбільш складних та суперечливих питань, що зумовлено сучасною проблемою неплатежів. Проблема удосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підтверджується збільшенням їх частки у складі активів і пасивів підприємств. Це пояснюється невиконанням фінансових зобов'язань контрагентів, порушенням нормального циклічного процесу, пов'язаного з перетворенням такого активу в грошові кошти і, як наслідок, погіршенням платоспроможності. Постановка правильно організованого обліку дебіторської і кредиторської заборгованості, перш за все, повинна сприяти недопущенню прострочення термінів платежу і доведення заборгованості до стану безнадійної.

Нині значна частина вітчизняних підприємств перебувають на межі фінансової кризи. Серед основних причин виникнення такої ситуації – нестабільне економічне становище держави, низький рівень менеджменту підприємств, нездатність керівників підприємств своєчасно і ефективно управляти оборотними активами. За таких обставин невпинно зростає кількість підприємств, що мають дебіторську та кредиторську заборгованість. Крім того, посилюється значення ефективного управління дебіторською і кредиторською заборгованістю, вчасного її повернення та попередження виникнення безнадійних боргів. За даними Державної служби статистики України, кредиторська заборгованість становить суттєву частку поточних зобов'язань вітчизняних підприємств. Так, в цілому по Україні цей показник становить від 30 до 65 %, тоді як на підприємствах оптової торгівлі, до яких належить досліджуване підприємство – в 57 %. Тому дослідження в сфері структури і динаміки поточних зобов'язань на підприємствах є особливо актуальними.

Дослідженню цієї проблеми присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні науковці І.А. Бланк, А.Б. Борисов, Н.І. Верхоглядова, С.В. Зеленко, В.М. Костюченко, Г.О. Партин, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, Н.В. Чабанова.

Несвоєчасні розрахунки формують заборгованість між виробником і споживачами продукції, призводять до несвоєчасних виплат заробітної плати, що викликає невдоволення працюючих та погіршує соціальну атмосферу. Саме тому необхідно удосконалити облік розрахунків підприємства з контрагентами шляхом впровадження наступних заходів:

а) проводити інвентаризацію розрахунків з контрагентами, яка повинна здійснюватися один раз у квартал. Інвентаризація розрахунків направлена на підтвердження правильності сум заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку. Інвентаризація проводиться шляхом перевірки та документального підтвердження наявності та стану зобов'язань по розрахунках з контрагентами;

б) згідно з Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, на позабалансовому рахунку 03 «Контрактні зобов'язання» розробити методику обліку зобов'язань і прав за підписаними договорами в розрізі контрагентів та замовлень, з використанням субрахунків «Передбачувані платежі за договорами підписаними», «Очікувані надходження за договорами

підписаними». Це дозволить підвищити контроль за їх виконанням, та забезпечить облік даних про потенційні платежі і надходження. При настанні першої події за договором бухгалтер володітиме повною інформацією за договірними зобов'язаннями, що дозволить достовірно і своєчасно оформити первинні документи;

в) здійснювати ретельний відбір контрагентів шляхом детального вивчення їх ділової репутації та надійності фінансового становища;

г) проводити аналіз кредиторської заборгованості за видами утворення та датами утворення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення;

г) контролювати прострочену кредиторську заборгованість, оскільки за умов інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально отримує лише частину вартості поставленої продукції;

д) провести повну автоматизацію обліку розрахунків з контрагентами, яка дозволить визначити найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості, проводити взаємозаліки заборгованості, своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;

е) продумане використання субконто для запису повної інформації щодо розрахунків з постачальниками і підрядниками створює умови для здійснення оперативного та ретроспективного аналізу, проведення перспективного аналізу та прогнозування позикового капіталу для підвищення контролю на всіх рівнях та етапах та здійснення гнучкого виробничо-фінансового менеджменту.

Список використаних джерел

1. Волкова І. А. Фінансовий облік: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 228 с.

2. Грабова Н. Н. Облік, розподіл і списання витрат на підприємствах // Бух. облік і аудит. – 2008. – № 8, 9. – С. 11–13.

3. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практики: навчальний посібник / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 576 с.

4. Партин Г. О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: підручник / Г. О. Партин. – К.: Знання, 2009. – 422 с.

5. Пархоменко В. В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів від діяльності // Бух. облік і аудит. – 2008. – № 7. – С. 5–6.

6. Смоляр Т., Пугачов О. Порядок відшкодування витрат на службові відрядження // Бух. облік і аудит. – 2008. – № 3. – С. 15–18.